

Enscenering van dampende weelderigheid

Verfilming 'Das Parfum' mist de kern van Süskinds bestseller

Achtergrond - 18 september 2006

(18 september 2006) Een paar geniale vondsten ten spijt, berust Tom Tykwes en Bernd Eichingers groots opgezette verfilming van 'Das Parfum' op een misverstand: Patrick Süskinds bestseller uit 1985 gaat niet over geuren.

Geuren, reukorganen en parfums zijn daarin niet meer en niet minder dan een motief. Net zoals alcohol de geurstoffen van een parfum transporteert, brengen motieven de boodschap van een roman over: hoewel onmisbaar, mogen zij ook niet teveel de boventoon voeren. De film 'Perfume' is op zijn sterkst, waar hij niet probeert om geuren in beeld te brengen.

Bijvoorbeeld in de dialogen. Omdat Süskind zijn personages zoals gezegd nauwelijks sprekend opvoert, zijn deze grotendeels door Eichinger en zijn team zelf geschreven. Een terloopse opmerking van parfumeursweduwe Arnulfi (Corinna Harfouch) vat de essentie van Süskinds 'Parfum' beter samen dan honderd close-ups van neuzen. "Laat de bloemen langzaam sterven. Behandel hen als dames," adviseert zij haar leerjongens, onder wie Grenouille - niet wetend hoe letterlijk haar pupil deze raad opvolgt. Maar Grenouille, door Ben Wishaw geraffineerd als bijna aandoenlijke autist neergezet, is niet de enige die niet weet hoe je een dame behandelt.

Begeerde objecten

Bloemen en vrouwen: in de parfumstad Grasse, die Süskind beschrijft, zijn zij handelswaar, begeerde objecten. De moorden van Grenouille vormen slechts een uitvergroting van de cynische wijze, waarop ook de anderen met vrouwen omgaan. De roman maakt weinig verschil tussen Grenouille, die vrouwen doodt, en zijn tegenspeler, Antoine Richis (Alan Rickmann), die zijn mooie dochter, Laure (Rachel Hurd-Wood), als levenloos voorwerp behandelt door haar uit te huwelijken.

Tykwes heeft dit gegeven mooi omgezet in de scènes rondom Laure. Zo laat hij haar door een buxuslabyrint rennen, aan de ene kant achtervolgd door Grenouille, aan de andere door haar toekomstige verloofde. Later herhaalt deze scène zich in

een donker steegje, deze keer met Richis, die samen met Grenouille zijn dochter insluit.

Waarneming

De roman leeft voor een groot deel van de spanning tussen Grenouille en Richis. Net als Grenouille is Richis een estheet, maar anders dan Grenouille is hij visueel ingesteld en weet hij ook dat er aan schoonheid een prijskaartje hangt. Op grond van deze verschillende uitgangspunten komen beide tot dezelfde conclusie: Laure is de aantrekkelijkste vrouw op aarde. Terwijl zij voor Grenouille de kroon op zijn parfumcreatie vormt, wil Richis met behulp van een handig uitgezochte huwelijkspartner voor Laure zijn handelsimperium vestigen.

Het bewustzijn van de ogenmens Richis vervult bovendien een sleutelfunctie in de beschrijving van dat van de reukmens Grenouille. Want anders dan de film doet de roman geen enkele poging om Grenouilles door geuren beheerste subjectieve waarneming te benaderen: de meeste passages over geuren beschrijven vooral de onmogelijkheid om Grenouilles gedifferentieerde geurwaarneming in woorden te vatten. Visuele schoonheid daarentegen valt te beschrijven. Door zijn zin voor vrouwelijk schoon kan Richis zien, wat Grenouille ruikt.

Signaalkleuren

In dit gegeven schuilt de kracht van de roman en de denkfout van de film: het perspectief, van waaruit de roman geschreven is, is niet dat van Grenouille, maar van de rest van de maatschappij, vertegenwoordigd door figuren als Richis. Alleen via deze figuur kan de lezer deelgenoot worden van Grenouilles waarneming.

Opvallend genoeg pakt de film dit gegeven in enkele scènes bijzonder geraffineerd op. Zo vormen de eenvoudige opnames van de twee centrale vrouwenfiguren, Laure en Grenouilles naamloze eerste slachtoffer (Karoline Herfurth), een sterk symbool: het in het oog springende rood-wit van haren en huid dienen als signaalkleuren voor hun begerenswaardigheid. Tegelijkertijd maakt de schematische weergave hun objectstatus pijnlijk duidelijk. In deze scènes is het handschrift van Tom Tykwer duidelijk zichtbaar, die de kleuren rood-wit ook in 'Lola rennt' als blikvanger gebruikte.

Pompeus

Het is jammer dat deze sobere, veelzeggende scènes in de minderheid zijn ten opzichte van de overladen beelden, die het perspectief van Grenouille moeten nabootsen. Want in combinatie met de dialogen en het verdienstelijke spel van met name Ben Whishaw en Alan Rickman, als de antipoden Grenouille en Richis

vormen zij de kracht van 'Perfume'. In feite hadden de makers alles in huis om filmgeschiedenis te schrijven.

Het uiteindelijke resultaat zal echter waarschijnlijk als historisch staaltje van grootheidswaanzin de geschiedenis ingaan. Na het zien van 'Perfume' blijft vooral de indruk van pompeuze, door strijkersmuziek begeleide historische tableaux hangen. Als dat een concessie aan de smaak van de massa moet zijn, dan is het een raadsel, hoe Süskinds onopgesmukte vertelling ooit een bestseller heeft kunnen worden.

Carina de Jonge promoveert in München en schrijft regelmatig voor het Duitslandweb.

'Perfume' draait vanaf 14 december in de Nederlandse bioscopen.

Kijk voor meer informatie op www.parfum.film.de

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/1544/enscenering-van-dampende-weelderigheid>